

Életképek

A ZakaHom-e Egyesület folyóirata

ENDREI JUDIT: "A VÁLTOZÁS RÉSZÉ AZ ÉLETÜNKNEK..."

Endrei Judit Kurdics Judit néven született Szolnokon 1953. május 7-én. 1973-tól a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola hallgatója volt Szegeden, majd elvégezte az ELTE-BTK orosz szakát. 1976-tól bemondó, majd műsorvezető-szerkesztő a Magyar Televíziónál. 22 év után, 1998-ban búcsút intett hivatásának. A közönséggel azóta is tartja a kapcsolatot, csak más "csatornákon". Könyveket ír és ad ki, közönségtalálkozókra vesz részt, a Korhatártalanul program elindítója, nagy volumenű rendezvényeket szervez, mediátor, hálózatépítői munkát végez... és még sorolhatnánk. Bármerre jár, nagy szeretettel fogadják a magyar televíziózás emblematikus személyiségét, az egyik legnépszerűbb magyar televízióst, aki nőnap ajándékként érkezett Zákányszékre. "A nő ezer arca" című program-sorozat záró rendezvényén Endrei Judit segítségével női szemmel tekintettünk a női létre, a férfiakra, az emberi kapcsolatokra, és az élet hétköznapi megpróbáltatásaira. Tettük mindezt a könyvtárban egy közönségtalálkozón, ahol a televízió képernyőjéről ismert kedves vendégünk nagy őszinteséggel osztotta meg a hallgatósággal tapasztalatait.

- Úgy hiszem, nem áll távol Öntől a vidéki életforma. Gyermekkorában, Tiszatenyőn imádta élni a falusi kislány életét.

A Kurdics portán húgommal, Erikával és a bárnőimmal játéknak fogtuk fel a ház körüli munkákat. Egy falusi lány életébe sok minden beletartozott, amitől egy városi ember esetleg házná a száját. Akkor még a kútról kellett vin-

ni a vizet, és én olykor azzal leptem meg édesanyámat, hogy kimostam, mire hazaért. Szorgalmas, segítőkész gyerek voltam. Amit különösen szerettünk, azok a disznóvágások voltak, melyek decemberben apukám születésnapjához kötődtek. A húgommal nagyon élveztük ilyenkor a nagy sürgés-forgást a házban.

- Viszonylag hamar beköszöntött az önállóság az életébe, már a gimnáziumi évek alatt elkerült otthonról.

Törökszentmiklóson laktam albérletben a gimnáziumi évek kezdetétől. Érettségi után két évet dolgoztam, amíg nem vetek fel a szegedi főiskola magyar-orosz szakára. Könyvelő voltam a szolnoki Likóripari Vállalatnál, pedig a matematika nem állt igazán közel hozzám. Ebben az időszakban a nagymamámnál laktam Szolnokon. Édesanyám Tiszatenyőn volt iskolaigazgató, majd Szentendrén folytatta tanítói pályát, de még ma is gyakran megállítanak, hogy mennyire szerették őt. Amikor már nem velük laktam, akkor is meghatározó szerepet játszottak az életemben.

- A könyveléstől egyenes út vezetett a média világába, vagy kerülökkel és buktatókkal volt kikövezve ez az ösvény?

Szeged, a főiskolás évek, a televíziózás szorosan összefonódtak az életemben. Az alföldi város maga volt a földi paradicsom számomra! Szerettem ott élni, tanulni, diákoskodni. A mai napig nagyon szép emlékeket őrzök ezekről az évekről. Az első hóeséskor még mindig a Széchenyi tér jut eszembe, a tavasz pedig még mindig a szegedi tulipánfákat jelenti nekem. Harmadéves főiskolás voltam, amikor megalakult a körzeti stúdió Szegeden, és a stúdióvezető bemondókat keresett. Őt fiatal lányt választottak ki a jelentkezők közül, én is közöttük voltam. Nagyon örültem a lehetőségnek, mert a szüleim ekkor már Szentendrén építkeztek, és arra gondoltam, hogy majd segíteni tudom őket a keresetemből.

- Ez mégis egy teljesen új világ volt. Fiatalként hogyan élte meg a lehetőséget, amellyel élhetett?

Kemény munka kezdődött, miután felvételt

nyertem, fél év elteltével megjelentem a Magyar Televízió Szegedi Stúdiójának képernyőjén. Fischer tanár úr volt hivatott a beszédünket megfelelő színvonalra emelni. Azt mondta rólam, hogy "...igaz, hogy csúnyán beszél, de van benne valami". Valóban nyávigósan magas volt a hangom, és az átlagosnál sokkal lassabban beszéltem. A szorgalmamnak köszönhetően sok munka és gyakorlás árán mélyítettem a hangomon. A nevemet is Fischer tanár úrnak köszönhetem. A főnökeim javasolták a névváltozást, így a Kurdics helyett a Szentendreit akartam választani, hiszen imádtam ezt a várost az első pillanattól kezdve. "Szentendrei? Ez így hosszú, legyen maga Endrei!"

- 22 évig családtagnak számított a televízió képernyőjén. Mennyire volt nehéz erről egyik napról a másikra lemondani?

Azt hiszem, amit a televízió nyújthatott számomra, azt mind megkaptam. Sokféle műsorban szerepeltem, leggyakrabban élő adásokban, 1989-ben bemondóból műsorvezető-szerkesztő lettem. Idővel azonban elfogytak a szép feladatok, felkérések, a konkrét műsorok, és jobbnak láttam, ha magam váltok és időben elmegyek. Akkor már középkorú nő voltam, úgy éreztem, sok tapasztalatot szereztem az elmúlt évek során, mindent tudok a szakmáról. Ugyanakkor azt is megéreztem, hogy rám itt már nincs szükség. Az MTV elnökének szívhez szóló búcsúlevelet írtam, és ő nem tartóztatott...

- Biztosan emlékszik még az utolsó napra, amit a televízió stúdiójában töltött. Egyetlen pillanatra sem bánta meg a váltást?

Természetesen jól emlékszem. 1998. október 14-én, a Kincsestár adásában búcsúztam el a televíziótól, a nézőktől. Emelt fővel távoztam, és talán némi bizonytalansággal is a folytatást illetően.

Amikor eljöttem a televíziótól, még nem tudtam, mit hoz a jövő, de ma már tudom, hogy ez volt életem egyik legjobb döntése. Akkor el kellett döntenem, hogy mi fontosabb, szaladni egy szekér után, ami nem vesz fel, vagy megtalálni magam másban, máshol.

(folytatás a 2. oldalon)

(folytatás az első oldalról)

A váltás pillanatában még nem tudtam, mihez fogok kezdeni, beleugrottam a nagy ismeretlenbe. Most ott tartok, hogy tíz élet sem lenne elég az ötleteim megvalósításához. Tény, hogy sokkal küzdelmesebb napokat élek, de ezt nem bánom. Utólag inkább azt sajnálom, hogy nem korábban - akár a televíziózás mellett - kezdtem el valami egyébgel is foglalkozni.

- A képernyőt rendezvényszervezésre, könyvírásra, könyvkiadásra cserélte fel. Hogyan jutott erre az elhatározásra?

Amikor befejeztem a televíziózást, szinte életmentő ötlet volt számomra, hogy könyvet írjak. Mindig imádtam olvasni, de nem gondoltam volna, hogy majd egyszer elkészül egy könyv, aminek a szerzője én leszek. Az elsőt továbbiak követték, eddig összesen hat könyvem jelent meg. Nem tartom magam írónak, inkább jó "könyvcsinálónak". Legutóbbi könyvem, mely Kemény Dénes fantasztikus emberi és szakmai teljesítményéről szól, különösen közel áll a szívemhez. A Mindörökké nő c. második könyvemet már én magam adtam ki. A könyvkiadás nem könnyű, a legnagyobb feladat előteremteni a kiadáshoz szükséges pénzt. Húgommal, Kurdics Erika életvezetési tanácsadóval elindítottuk a Kor-határtalanul programot, már az ország 50 városában jártunk. Elsősorban azoknak nyújtunk segítséget, akik betöltötték az ötvenet. Igyekszünk megmutatni, hogy ennek az életkor-nak is megvannak a maga szépségei, és ötvenen túl is lehet derűsen, hittel, egészségesen élni. A rendezvényszervezés is közel áll hozzánk, az ország élvonalbeli művészeinek fellépésével szerveztük öt éven keresztül a Skanzen Amfiteátrumot, Szentendrén először mi rendeztünk gasztronómiai fesztivált nagy sztárok közreműködésével. Ezen kívül mediátor vagyok és hálózatépítő munkát végzek egy környezetudatos vállalkozásban.

- Milyen konkrét tanácsokat tud adni azoknak, akik kilátástalannak tűnő helyzetbe kerülnek munkájuk, magánéletük terén?

Magam is tudom, hogy Magyarországon sok ember nagyon nehéz helyzetben van, legfőképpen anyagilag. Mégis bizonyos helyzetekben, ha lehetőséget kapnak, nem élnek vele. Sajnos egyszerűbb kifogást találni, panaszkodni, ahelyett, hogy erőt gyűjtve elindulnának és vállalják a kihívásokat. Vannak lehetőségek, és lehet, hogy szükség van tanulásra, átképzésre, némi áldozatra ahhoz, hogy ezzel élni tudjanak. Itt jön az, hogy akarom-e és tudom-e megoldani az életemet, vagy azt várom, hogy ezt helyettem más tegye? A nyugdíjasoknak pedig azt üzenem, hogy szinte az aktív élet fele ott várja a 60-as éveikbe lépőket. Legyen hasznos a családja, akár a települése számára, keresse a közösségeket, ahol együtt tevékenykednek, ne otthon üljenek,

gubbasszanak egyedül. Kimozdulni, odafigyelni a táplálkozásra és az egészségre, közösséget keresni és hasznosnak lenni! Ezt tudom tanácsolni, de magam is ezt teszem.

- Két leány édesanyjaként hogyan éli meg az anyaság szépségeit, olykor nehezségeit?

Közel negyven éves voltam, amikor Nóra megszületett, majd három év múlva követte őt Laura. Csodálatos lányok, nagyon büszke vagyok rájuk! Sok jó tulajdonság birtokosai, eszesek, szorgalmasak, nyitottak a világra. Nóra jelenleg Spanyolországban dolgozik, nyelvet tanul, a keresetéből fedezi majd egyetemi tanulmányait. Laura még gimnazista, de már ő is pedzegeti, hogy egyetem előtt elmenne dolgozni. Én ezt nem bánom, hiszen önállóbbak lesznek, sokat tanulnak így az életről. A lányokat egyedül nevelem, édesapjukkal hat éve már nem élünk együtt. Egy fedél alatt lakva felnőtté válásuk időszaka mindhármunk számára izgalmas, és egyben komoly próbatétel. Néha ugyanúgy bosszankodom, mint más édesanyák, amikor a lányok nem segítenek a házimunkákban; ilyenkor fogom magam és cselekszem, felmosok, elmosogatok. Én is élem a nők és édesanyák átlagos életét. Régen is arra törekedtem, hogy önmagam legyek, és ne legyen nagy kontraszt a női lét és az egyéb tevékenységek között.

- El szokott vonulni, ha néha úgy érzi, egy kis csendre és nyugalomra van szüksége?

Ha zaklatott vagyok, ha "zizegek", akkor gyaloglok egyet, a kiadás séta segít megnyugodni. A város szélén ilyen szempontból is ideális helyen lakunk, közvetlenül a mező és a hegyek közelében. Azt szoktam mondani, hogy ilyenkor kiviszem a szőzre a rosszkedvemet. Észre sem veszem, és rövid idő múlva már a felhőkben, a tájban, a növényekben gyönyörködöm. Ennél jobb gondúzt el sem tudok képzelni. A természet minden pillanatban megajándékoz valami gyönyörűséggel, ami pillanatok alatt elfújja a rossz kedvemet.

- Örömmel láttam, hogy a könyvtárak világában otthonosan mozog, és láthatóan jól érzi magát.

Gyerekkorom óta imádom olvasni, a könyv mindig része volt az életemnek. Azt viszont soha nem gondoltam volna, hogy egyszer majd könyvtárakba fognak engem hívni elsősorban azon a jögről, hogy nekem könyveim jelentek meg. Ez nagyon jóleső és szép feladat, és mindig nagy örömmel megyek oda, ahova hívnak. Az utóbbi években a könyveim kapcsán sokfelé megfordulok az országban, elsősorban könyvtárakban találkozom a közönséggel. Ezekre a találkozókra leginkább nők jönnek el, fiatalok, korbombéliek és idősebbek. Jó érzéssel tölt el egy jóízű, kellemes hangulatú beszélgetés. Hálás

vagyok, hogy oly sokan közülük ösztént megosztják velem örömeiket és gondjaikat. Ezekhez az előadásokhoz jó közeget és hangulatot teremtem

a könyvtárak meghitt, nyugodt világa. Amikor Zákányszékre érkeztem, ragyogó, kora tavaszi idő volt, ettől az embernek már alapvetően jó lesz a hangulata. Amikor finom házi káposztával és szilvalekváros batyuval fogadtak egy nagyon kellemes, barátságos könyvtárban, rögtön otthon éreztem magam, már szinte előrevetítette a teltház zákányszéki rendezvény sikerét.

- Büszkén vállalja korát, bár számomra bízhatatlan, hogy néhány héttel ezelőtt töltötte be 60. életévét.

Aki még előtte van egy ilyen kerek évfordulónak, azt képzelem, holnap már minden más lesz! Most már tudom, nem így van. Ugyanazok a feladatok, tennivalók, ugyanaz a nap süt, ugyanazokat a hegyeket látom, ugyanazon a réten sétálok. Talán az idő értéke tudatosul jobban, talán jobban meggondolom, mire is szánok az életemből.

- Milyen terveket szövöget a jövőt illetően? Vannak-e olyan vágyai, amelyek eddig idő vagy elhatározás hiányában nem valósultak meg?

Természetesen vannak elképzeléseim a jövőt illetően, és majd kiderül, hogy ebből mennyi valósul meg. Más fordulatot hozott az élet, mint ahogyan régen elképzeltem. Húsz évvel ezelőtt azt hittem, hogy hatvanévesen már majd nyugodtan hátradőlök a karosszékekben, teázgatok, beszélgetek a barátnőimmel, külföldi utazásokat tervezgetünk. Most már úgy látom, hogy az aktív éveim számát még tízzel megtoldhatom. Nagyjából 65-70 éves koromig tervezem, hogy ilyen nagyon aktív életet élve intézem, teszem-veszem, szervezem a dolgaimat. Ezután már szeretném élvezni az életet, jó lenne sokat utazni. Nagy álmom, hogy eljussak Peruba a Machu Picchuhoz, és egy éjszakát ott töltsék fent a hegyen. Már huszonévesen is nagyon érdekelt a művészettörténet, szeretnék ezen a területen tovább fejlődni és sorra járni a világ nagy múzeumait. Ha a lányaim nem hagyják későre a családalapítást, akkor aktív nagymamaként örömmel unokáznék. Ha majd eljön a lecsendesülés időszaka, akkor bevonulok egy kényelmes idősek otthonába, és sokat fogok olvasni, kirándulni, elmélkedni...

Paraginé Tóth Edina

ERDŐVÉ NŐTTEK A GYEREKEK FÁI: ZÁKÁNYSZÉK 40 ÉVEL MEGELŐZTE KORÁT

Az elvándorlás elleni küzdelem jelképe, országos divat lett, hogy fát ültetnek az önkormányzatok az újszülötteknek. Ezt Zákányszéken 40 évvel ezelőtt kezdték. Az egyik fa gazdáját arról kérdeztük a ligetben, mennyire erősek ezek a gyökerek.

Mórahalmon 8 évvel ezelőtt ültettek először facsetetét a helybeli újszülötteknek közterületen. Makón az ezredforduló óta bővül a "baba-park". A családok emléklapot, térképet, kis kannát kapnak az esemény emlékére. Ilyenkor többnyire elhangzik: a város ezzel a gesztussal szeretné jelezni, számít arra, hogy a fa gazdája felnőve is helyben marad. Ebből a kezdeményezésből mintha azzal egy időben lett volna országos divat, hogy a pályát választó fiatalok tömegesen vágtak neki Nyugat-Európának. Aki szénéz az interneten, látja, hogy Miskolctól Bábolnág sokfelé ültetnek, sőt Kolozsváron is elindult az "Egy fa - egy gyerek" elnevezésű program. Érdemes lenne húsz-harminc év múlva utánanézni, milyen kötődés alakul ki a gyerekek és fáik között, mennyien keres-tek és találtak meg felnőttként helyben a számításukat.

Kovács-Tanács Anita és édesanyja, Nagy Sándorné Erzsébet a 48. számú fánál közel negyven évvel ezelőtt, az ültetéskor

- Aki el akar menni innen, azt ez a gesztus biztosan nem tartja vissza, de aki úgy dönt, hogy marad, annak nagyon jó érzés tudni, hogy van itt egy fája - mondja a zákányszéki Kovács-Tanács Anita, lánykori nevén Nagy Anita, aki 1973-ban született. Övé a zákányszéki Béke utcán lévő családi ligetben a 48. számú fa. Ez kicsit ferdén nőtt, talán azért, mert a játszó gyerekek még kiska korában belekapaszkodtak, vagy mert a platánok között így tudott fényhez jutni. Erős, egészséges fa, 1974 ősztől ültették. Az már nem az első alkalom volt. A Délmagyarország 1973. május 21-én számolt be a megyében egyedülálló zákányszéki kezdeményezésről, 1974. március 29-én pedig arról írtunk, hogy újabb 26 fát ültettek a ligetben.

- Mi nem voltunk helybeliek: én balotaszállási születésű vagyok, férjem földéaki volt, úgy ismerkedtünk meg, hogy Szegeden tanultam, és egy földéaki barátnőmmel elmentem az ottani bálba - mondja Anita édesanyja, Nagy Sándorné Erzsébet. - Azért kerültünk Zákányszékre 1970-ben, mert a férjem, aki esztergályos volt, itt kapott munkát, az akkori szövetkezetben. Ez tehát nem rajtunk múlt, véletlen volt, viszont nagyon megszerettünk itt, mert a zákányszéki öregek mindenben segítettek nekünk. Különösen Deák Piroska néni, nála laktunk, albérletben. Én mások gyerekeire is vigyáztam, itthon voltam, vagy napszámba jártam. Igazán ezzel a 48. számú kis fával fogadtak minket zákányszékié.

Ezt a fát 1974 ősztől ültették Kovács-Tanács Anita születése alkalmából. Felnőtt ő is mint a fája, amelynél most édesanyjával emlékezik. (A szerző felvétele)

Nem tudják, hogy a faültetés kinek az ötlete volt - a Családi lap újságírójának sem árulta el negyven éve a tanácselnök, az azóta már elhunyt Tóth Szilveszterné. Megható ünnepség volt mindig, amikor elindultak a babakocsikkal és a fákkal a liget felé. A cseteteket a családok gondozták, a kismamák itt találkoztak, játszótér volt itt, ahogyan most is. Amikor betelt a terület, a szokás abbamaradt: Anita öccsének 8 évvel később már nem volt része ilyen figyelmességben. - Én itt maradtam, itt mentem férjhez. Tanyán élünk, gazdálkodunk, de ápolónőként dolgozom a helyi idősgondozó központban - mondja Anita. - Van egy tizenhat éves fiunk, ő is tudja, hogy van nekem itt egy fám - az ültetésről pedig néhány fotónk és egy filmem, amelyen még édesapámat is láthatjuk.

A művelődési háznak ugyanis akkoriban volt egy S8-as filmfelvevője, amelyet az intézmény vezetője, Szabó István kezelte. Ő ezeket az ünnepségeket - ahogyan a majálisokat vagy a Zákányszéki Parasztkórus, a Nőtanács kirándulásait is - mind rögzítette. Elsősorban nem azért, hogy nézegetse bárki, csak a dokumentálás szándékával. Az ilyen régi emlékek 30-40 éves kortól válnak érdekessé, amikor az ember jobban a családja felé fordul, elkezd érdekelni, hogyan jutott idáig, hogyan éltek szülei, nagyszülei. - A felvételeket néhány éve Böröcsök Zoltán digitalizálta, mi pedig elhatároztuk, rendezünk egy múltidéző vetítést. Az elsőt a kisebb terembe hirdettük meg, arra gondolva, hogy nem lesznek sokan - mondja Paraginé Tóth Edina könyvtárvezető, a 7. számú fa tulajdonosa. - Be sem fért mindenki, és a hátsó sorokban is álltak. Döbbenetes élmény volt, mert ahogy elkezdődött a film, senki se tudott csöndben maradni: csak sorolták a vásznon felbukkanó régi ismerősök nevét, rácsodálkoztak egy-két éves önmagukra. Megtörtént, hogy akikről tudtuk, évtizedeken át nem is köszöntek egymásnak, a vetítésen szóba álltak egymással.

A filmből később pótvetítéseket kellett rendezni, hogy mindenki megnézhesse, aztán megjelent DVD-n, ebből vett Anita is. Valószínű, hogy maga mögé utasítva a Casablancát és az összes Harry Pottert, Zákányszéken ez minden idők legnépszerűbb mozifilmje.

Bakos András

Forrás: *Délmagyarország*, 2013. január 27.

A SZEGED-KÖRNYÉKI TANYAVILÁG

Még meggyérési korú sem voltam, amikor már szüleimmel részesbe jártunk aratni. A holdfényes este legtöbbször Tanács Imre bácsiék gabonatóbláján ért bennünket. A kereszték összerakása előtt a fáradt csapat egy-egy kévén ülve pihent egy kicsit, és közben a beszélgetés a régi történetek felemlgetésével folyt. Imre bácsi - a gazda - nagy értője és művelője volt a pletykának. Valami szaftos története mindig akadt a fáradt test, fáradt lélek felvillanyozására. Ezek a füledt, nyári estéken többször szóba került Pipás Pista, a férfiruhába bújt nő, aki megrendelésre eltette az útból a férjeket. Volt egy másik rettegett hőse is ezeknek a meséknek, akit Imre bácsi Pencz Annus néven emlegetett, ő méreggel végezte el azt, amit Pipás Pista kötéllel teljesített. Ezeket a meséket a fogékony gyermeki elme mindennél jobban megjegyezte, de mire felnőtt fejvel visszatérhettünk volna e történeteknek a valósággal való szembesítésére, a "mesemondó" elhagyta ezt az árnyékvilágot. Pipás Pista ködös alakja befészkelte magát tudatom legmélyébe, hol előbukkant, hol újra a feledés homályába merült. Nem gondoltam volna, hogy története több mint 50 év múlva kerül elő újra. A Nőegylet tagjaként a télen részt vettem a Könyvtárban "A nő ezer arca" című programsorozaton. A projekt keretében Pipás Pistával a Szegedi Nemzeti Színház Kisszínházában személyesen is találkozhattunk. Pozsgai Zsolt humort sem nélkülöző, zenés "tanyawestern" formájában dolgozta át a férfiruhás hóhéraszszony történetét, ezt a darabot néztük meg közösen. A színházi előadás megtekintése azt az elhatározást erősítette bennem, utána járok Pipás Pista történetének.

PIPÁS PISTA (TALÁN) IGAZ TÖRTÉNETE

Pipás Pista rettegett, legendás alakja volt a Szeged-környéki átokházi tanyavilágnak. Sok történet kering vele kapcsolatban, ne higgyenek el róla mást, csak a tényeket! - hangzik el a figyelmeztetés. Bubryák István *PIPÁS PISTA (talán) igaz története* című kötetének (megjelent 2013.) ajánlójából a következőket tudjuk meg: "Száz évvel ezelőtt élt, nő volt, férjezett, született két lánya, egyik meghalt fiatalon, egy unokát bátrabagyva, a másik tisztas kort ért meg. Ő maga napszámos volt, s hogy ugyanannyi bért kapjon, mint a férfiak, nemcsak minden férfimunkát elvállalt, de külsőségeiben is átalakult: szoknya helyett nadrágban járt, pipázott, ivott, káromkodott, a kocsmákban kereszte a férfitársaságot, mert maga is annak érezte, és így is szólítottatta magát: Pista bácsinak. Ha kellett, lopott is, terményt, birkát, bármit. És igen. Társaival együtt, a feleségek felbujtására felakasztott két gazdát a házuk mestergerevendájára úgy, hogy az öngyilkosságnak látszódjon. Ezért őt halálra ítélte a szegedi törvényszék és a kormányzói kegyelem mentette csak meg. Meghalt a börtönben, nem sokkal a

báború kitörése után. Ezek a tények. Tettére sok magyarázat van, de azok csak feltevések."

AZ ÁTOKHÁZI TANYAVILÁG

Mielőtt Pipás Pista története fonalának gombolyításába kezdenénk, keressük meg, hol is található a helyszín, Átokháza.

Szeged-Szabadka határper térképe 1748

Aki térképen keresi, siker nem kíséri kutató munkáját, Átokháza eltűnt a térképről. De hova lett? A választ Juhász Antal egyetemi tanár - *Átokháza, egy tanyasor települése és közösségi élete*; Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972-73/1) tanulmányának ide vonatkozó részlete adja meg:

"Szeged határának a várostól nyugat felé legtávolabbi, Szabadkával és Öttömössel (régén: Öttömös) szomszédos területét a múlt századi térképek Átokháznak nevezik. E tájon vezet át a Félégházát Szabadkával összekötő út és a Szeged-Baja közötti országút, - mindkettő fontos kereskedelmi útvonal, melyeken a nagy vásárokat sokezer jóságot felhajtának.

Ferenczi János tanító 1873-ban a következőket írja: "Átokháza, másképp Szatyalag. Hogy a szabadkaiaknak a szegedi határba való becsapásait megakadályozza a város, e futóhókokot kiosztotta tanyaföldnek, mivel az több évig nem termelt semmit, azért nevezték el az ott lakók Átokháznak." Érintetlen nyerstáj közepébe települtek az első kiköltözők, ahol bármilyen körülmények között nehéz gyökeret verni. Legközelebb a 9-10 km-re lévő Öregcsorván (ma Ruzsa község területe) voltak tanyák, - falu, város még távolabb.

1880-ban, amikor az egészen 1950-ig fennálló tanyai kapitányságokat megszüntették, Átokháza lett Szeged-Alsótanya legnagyobb, 20037 kat.hold területű kapitányságnak névadója. ... 1950-ben, amikor Szeged határában önálló tanácsú községek létesültek, az átokházi tanyasor

az azonos nevű kapitányság nagy részével Ásotthalom községhez került. Későbbi területrendezés során a dűlönnek az átokházi iskolától észak-nyugatra eső részét Öttömöshöz csatolták, - így ma a tanyasor nagyobbik része Öttömöshöz, kisebb része Ásotthalomhoz tartozik."

Milyen is lehetett az élet ezen a sivár vidéken? Az átokháziaknak a születéstől a halálig a tanya volt az otthona, egyben a gazdaság is. Szabadka közelsége miatt oda jártak piacozni, az újszülötteket megkeresztelni, esküvőre. Ünnepeken is inkább a szabadkai nagytemplomot keresik föl, nem a szegedit. Változott a helyzet a századfordulón: 1892-ben Alsóközpont néven (ma Mórahalom) közigazgatási kirendeltség létesült, ahol kápolnát, majd 1904-ben templomot emeltek. Ettől fogva az átokháziak oda jártak ügybajos dolgaikat intézni, kereszteltetni, esküdni és temetkezni.

Az első világháború hozadéka a nyomor és a kilátástalanság volt. A bérlők nem tudták megfizetni a földek bérleti díját. Az emberek elszegényedtek. Ha valaki az 1920-es évek nyomorúságáról azt mondta, hogy ez a vég, annak az 1930-es esztendő gazdasági válsága bebizonyította, hogy ezt a nyomort még lehet fokozni. Elszórtan apró tanyákon családok ezrei éltek a várostól, a technika vívmányaitól, az iskolától, az úttól, az orvostól távol.

A férfi nélkül maradt tanyákon még jobban megérett a nyomor, és az asszonyok kényszerültek mezőgazdasági munkára.

RIEGEL PÁLNÉ SZÜLETETT FÓDI VIKTÓRIA, AVAGY

PIPÁS PISTA, VAGY PIPÁS VIKTOR

A királyi törvényszéki orvos Riegel Pálnéról (gyilkosság bűnügyben, 1932. szeptember 3-án) készített jellemzéséből a következő életrajzi adatokat ismerhetjük meg: Földi Viktória 1886-ban született Szeged-Átokházában. Öten voltak testvérek. Viktória 2 évig járt iskolába, írni-olvasni nem tanult meg. 15 éves koráig pásztor volt, 17 éves korában ment férjhez az özvegy, hat gyermekes Rieger Pálhoz, aki 26 évvel volt öregebb nála. Csak azért ment hozzá, mert szülei hozzáerőltették. 7 évig éltek együtt, majd különváltak, de addig is rossz családi életet éltek. Viktória 13 éves kora óta pipázott. Az italt is mindig szerette, néha lerészegedett, de verekedésben soha nem vett részt. Miután férjétől különvált, férfi ruhába öltözött, mert úgy számította, férfi munkával többet fog keresni.

Ebből a szakvéleményből az is kiderült, hogy Riegel Pálné semmiféle elme, vagy lelki betegségben nem szenvedett. A férfiakhoz való viszonyáról is szó esett, azt mondta, hogy "a férjével való 'közölködés' néki soha nem szerzett élvezetet, férjétől különválása óta sem férfival nem közösködött, sem nővel nem folytatott hasonló dolgokat."

LEGENDÁS NŐALAKJA, PIPÁS PISTA

Rieger Pálné született Földi Viktória Bódy
Mária szentesi festőművész képén

PIPÁS PISTA, AZ ÁTOKHÁZI TANYAVILÁG HÓHÉRA

A továbbiakban Nyilas Péter: Pipás Pista - a hóhéraszony legendája című írásából idézek.

"Rieger Pálné történetét Veszelka Attila szegedi író dolgozta föl *Pipás Pista, az átokházi tanyavilág hóhéra* című dokumentumregényében (megjelent 2006-ban). A könyv periratok, rendőrségi és bírósági jegyzőkönyvek, laptudósítások fólhasználásával követi nyomon az eseményeket.

A kötetből megtudjuk, hogy Pipás Pista a véletlennek köszönhetően került a törvény elé. A rendőrség 1932 nyarán, egy családi perpatvar kapcsán kezdett nyomozni egy tíz évvel korábbi haláleset ügyében. Dobák Antal holttestének exhumálásakor kiderült, hogy a férfit előbb megfojtották, s így akasztották föl a kamra gerendájára. A gyilkosságra Dobák felesége adott megbízást Pipás Pistának és segítőknek.

Az asszony vallomása nyomán egy még régebbi "öngyilkosságról" is bebizonyosodott, hogy Pipás Pista keze van a dologban. Börcsök Istvánt 1919-ben előbb az istállóban akasztották föl, ám mivel úgy vélték, "ott nem lesz jó helye", a holttestet áthurcolták a "nagykamrába", s ott újra fölkötötték. A történetet még háborzongatóbbá teszi, hogy a kivégzésnél jelen volt Börcsök István fia, Imre is, akit anyja korábban beavatott a tervbe.

A bíróság Rieger Pálné Földi Viktóriát kötél általi halálra, Dobák Antalné életfogytig tartó fegyházra, Börcsök Istvánt 15 évi, Börcsök Imrét 2 évi fegyházbüntetésre ítélte. A tettestársak közül Horváth-Bende János és Császár József 15-15, Vecsernyés János 6 esztendei fegyházat kapott. Másodfokon, 1933 áprilisában az ítéletábla Pipás Pista és Dobákné ítéletét helybenhagyta, a többiekét súlyosbította."

A kegyelmi tanács javaslata alapján 1933 karácsonya után maga "Főméltóságú vitéz nagy-

bányai Horthy Miklós Úr, Magyarország Kormányzója" döntött Pipás Pista sorsáról, aki megmenekült a bitótól: kötél helyett életfogytig tartó fegyházbüntetést kapott.

Rieger Pálné még hét évig élt: 1940. október 10-én halt meg a királyi országos gyűjtőfogházban." Nyilas Péter dolgozatából azt is megtudjuk, hogy "Pipás Pista alakja máig különös utóéletet él. Szabó László (a *Kék fény* című televíziós rendőrségi krónika hajdan igen népszerű műsorvezetője) *Bűntügyi múzeum* című könyvében alaposan kiszinezi a történetet. Nála Földi Viktóriát tizenhárom éves korában egy földesúr megerőszakolja, az ura, Rieger Pál elpusztul a háborúban, s miután az asszony férfiruhát ölt, senki sem sejtí, hogy valójában nő. A Csillagbörtönben férfiak közé kerül, s mivel nem hajlandó mosakodni, fogolytársai panaszt tesznek - ekkor lepleződik le... Mindezeknek a peranyagban nyoma sincs. Végül pedig Szabó László "kivégzi" Pipás Pistát, akit állítása szerint 1933. december 8-án fölkasztottak. A történetet újratálaló újságcikkek többségében hasonlókat olvashatunk. A szerzők föltehetőleg Szabó könyvét tekintették forrásnak."

TALÁLKOZÁS PIPÁS PISTÁVAL

Írásom bevezetőjében szoltam Pozsgai Zsolt Pipás Pista átdolgozott történetét elmesélő tanyawestern-jéről. Ez a zenés darab nem történelmi hűségre törekvő dokumentumjáték, hanem fikció, azaz elképzelt, átalakított történet, így is történhetett volna.

Jelenet az előadásból

A történelmi igazságot Ember Judit 1983-as dokumentumfilmjéből, Veszelka Attila 2006-os és Bubyák István 2013-ban megjelent könyvéből ismerhetjük meg.

Ha az eddigi írtak alapján még nem sikerült volna felkeltenem az érdeklődést az 1920-as évek dél-alföldi tanyavilágában elszigeteltségben, iszonyatos szegénységben, iskolázatlanul, tudatlanságban és elkeseredettségben élők, köztük Pipás Pista története iránt, maradt még egy-két hivatkozássom.

Pipás Pista története kulturálisan, földrajzilag is közel áll a zákányszékiekhez. Talán nem felejtették még el Pintér Ferenc rendőr főtörzsrőmestert, akinek vezetésével 1938-tól rendőrség működött a Lengyel vendéglő

épületében. A rendőrök hatásköre a Zákányi és Csorvai kapitányság területére terjedt ki. Pintér Ferenc - akkor rendőr őrmester - is részt vett Pipás Pista elfogásában. "Négy rendőr érdeme a bravúros nyomozás munkája: dr. Vastagh Zoltán rendőrkapitány, Balogh Tibor főfelügyelő, akik a nyomozást logikus következtetéssel, okszerű előrelátással irányították és Bauer Ede detektív, *Pintér Ferenc őrmesteré*, akik végrehajtották a nyomozást és reggeltől hajnalig (!) járták a tikkasztó tanyákat Átokházától Pusztamérig, Kiskunhalastól Tompaig." - írja könyvében Veszelka Attila. Pintér Ferenc két leánya Bubyák István könyvében megszólal. Fiúgyermeké László, aki most Kisapostagon él, büszkén emlegeti édesapja nevezetes cselekményét.

És még egy adalék: március elején a Délmagyarország arról számolt be, hogy "Egyik múlt heti Pipás Pista előadást különös vendégek tisztelték meg: Kecskeméti Balázs és párja, Vince Erika. Kecskeméti úr Földi Viktória, azaz Pipás Pista rokona". Vince Erika elmondta az újságíróknak: "Férjem édesanyjának leánykori neve Földi Klára. Az ő nagypapjának volt testvére Viktória. Miután elítélték, a családban többet nem volt szabad beszélni róla, de a mi generációnk már jóval nyitottabban reagál a történetekre. Természetesen mélyen elítélendő és megbocsáthatatlan az, hogy embert ölt, de mind a családi elbeszélések, mind a korabeli iratok és a bírósági jegyzőkönyvek azt bizonyítják, hogy nehéz élete lehetett, és a sorsa talán nem is alakulhatott volna másképp."

Kecskeméti Balázs és felesége a Pipás Pistát alakító Szabó Gabi művésznővel

Aki vállalkozik Pipás Pista hiteles történetének megismerésére, ne feledje: amikor megismerjük az egyes emberek sorsát, valahogy megértjük őket, megértjük cselekedeteiket.

Tanács Klára

Búzavetéstől kenyérsütésig... 1. rész

Az emberi élet minden egyes mozzanatához sok-sok népi hiedelem kapcsolódik, de ezek közül a vetés az, amelyet mindenképpen próbáltak segíteni, szerencsésé tenni, hiszen a legfontosabb munkáról volt szó. A kenyér, mint a legalapvetőbb élelmiszer megtermelésének első munkafázisa.

Szent Mihály és Szent András között őszi mélyszántásba fognak, s külön kifejezést használnak arra, ha utána gabona kerül a földbe, úgy mondják: mag alá szántanak.

Egy királyhalmi történet szól az ember, az eke és a ló viszonyáról:

Mikor az Isten mögteremtötte az embört, ekét adott neki. Az eke magátú szántott. Aszonta az Isten: de mög ne üsd az ódalát. Odamén az ördög, kényszöríti, hogy üsse mög, de Ádám nem ütötte. Odamönt az Isten: Jó jár az eke? Nemügon jó jár. Ide jár egy vörös embör, aszongya mindég, hogy üsse mög az eke oldalát. No, jó Ádám, adok én neköd egy kötőféket, vágd annak a vörös embörnek a fejibön, oszt ebbe a hámba fogd be. Legeltesd, akkó mögüthetöd az ekét. Az Isten émönt, az ördög mög visszagyüött. Mögén csak aszongya, hogy üsse mög a szögény embör az eke ódalát. Ádám csakugyan az ördögön vágta a kötőféket, befogta, aztán mögütötte az ekét, azúta az eke nem jár magátú. Az ördög pejló lött. Ádám befogta, azúta mindön ló búzza az ekét.

A vetőmag megválasztása gondosan történt, leginkább az üszögtől féltek, ezért mindenféle praktikát alkalmaztak, hogy megvédjék tőle a gabonát. Idősebb emberek még a múlt század végén is keverték a karácsonyi jászol búzaszeméből a vetőmag közé, természetesen üszög ellen.

Nem volt tanácsos kedden és pénteken, továbbá az üszögnapon, vagyis a hétnek ama napján, amelyre abban az esztendőben Üszögös Szent Pétör napja (febr. 22.) esett vetni, sőt aratni sem. "Dócban máig tudni vélik azt is, hogy az ilyen üszögnapon született gazdának búzája mindig üszögös marad, bármint is küzd ellene." (Bálint Sándor)

A vetést vidékenként másik alkalommal kezdték, volt, ahol a "búzábét" Máté evangélista ünnepét (szept. 21.) tartalmazó hét volt. Más hol pedig épp azt mondják, hogy Máté napja nem alkalmas a vetésre, mert polyvás lesz a gabona.

Alsótanyán úgy tartották, homokon búzát paprika után kell vetni, nyilván azért, mert ez a

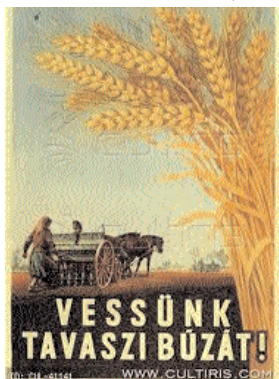
két növény meghatározó volt a tájon. A vetőmag pedig lehetőleg feketeföldön termett legyen, s ezt nemcsak a búzavetőmag, hanem a hagyma, sőt burgonya esetében is hangoztatták. Érdekesség, a feketeföldön meg azt mondták mindig, hogy a homoki szaporítóanyag az igazi.

Domaszéken, Zákányban régebben karácsonyi abroszból, vagy a házi szövésű sütőabroszból vetettek, (ugyanebből a vászonból szabták az aratógatyát is) később nyakba akasztott zsákból, manapság pedig már persze vetőgéppel.

Vetéskor a vetőmagra keresztet vetettek. Ez a rozsnál olykor elmaradt. Ilyenformán: *Uram, Jézus segíts mög!* Egyesek legalább a kalapot emelték meg.

Az elvetett búzával az embernek már nincsen dolga, legföljebb gondja. Állandó törődés, izgalom, hogy szolgál rá az idő, milyen lesz a termés. Elvégzik tehát a vetést, boronálást. "Ezen túl az Isten dolgozik. Az ember nem tehet mást, minthogy jóakarátát kérje." (Tömörkény István)

"Adjon őszi esőt, de ne sokat, de mégis annyit, hogy elpusztuljanak a mezei egerek. Azután fagyot ne adjon idő előtt. Ha ad is, kicsit adjon. A nagyobbát csak akkor adja, ha már előbb havat adott. Szép fehér havat,

amit az emberek hidegnek találnak ugyan, de a földnek az nem hideg, hanem jó meleg. Az ajnározza a magot. Idők múltán a nap közelebb jön, s vetni kezdi tűző sugarait. A hó apránként elvész, úgy tűnik el a mezőkről, hogy észre sem lehet venni. Alighogy így búcsúttan távozott, és fehérsége helyében ott maradt a fekete föld, abból kicsinyke zöld szálak bújnak elő."

Az elvetett búzát neveli tehát a természet.

Az aratás, aratásüdü június utolsó hetében kezdődik az őszi árpával, majd a tavaszi árpával, folytatódik a rozssal, majd a búzával és

zabbal fejeződik be.

Ma is mindenki úgy tudja, hogy az aratás "péterpálkor" kezdődik, de inkább *Sarlós Boldogasszony* (júl. 2) ünnepe az, ami az aratás kultikus kezdőpontja.

Mint minden nagy munkát az aratást is megelőzte a fohászokodás, vagy kalapemelés, ezen kívül keresztet vetettek az egész búzaföldre. Mivel pénteken nem jó belefogni semmilyen munkába, ezért csütörtökön legalább egy pár kaszavágást végeztek a táblában

Még ma is élő mondás kapcsolódik az aratáshoz. Édesapám gyakran mondogatta, ha elfelejtett valamit: "kikottyant az eszemből, mint parasztembernek az aratás."

A nagygazdáknál részesaratók végezték el a konkrét munkát, a gazda viszont biztosította a feltételeket (ételt, vizet, szerszámok egy részét, valamint fizette a részeseket, és egyéb munkásokat). Általában keresztben számolták el a munkabért, minden tizenegyedik kereszt illette a részt, akinek így szalma, polyva is jutott. Részét a gazda igája vitte haza. Volt olyan gazda (Szabó Mátyás), aki a külső tanyavilágban a lovakat ilyenkor föl is csengőzte, hogy lássa mindenki: terméséből másnak is jutott. A zajütésnek azonban eredetileg nyilvánvalóan gonoszúzó célzata volt.

A részes dolga volt az aratás, marokszedés, keresztelés, kaparás, hordás, asztagrakás, továbbá a cséplésnél való segédkezés. A nyári melegben végzett kemény munka megviselte a munkásembert, lesóványodva, lerongyolódva tért haza, évi kenyerét azonban megkereste.

A részes kötelessége volt a maga költségén marokverőt kiállítani, aki leginkább a felesége, húga, lánya volt.

Az egész aratás legfontosabb eszköze a kasza, hiszen segítségével három hét alatt lehet megkeresni a búzaföldeken az egy esztendőre való kenyeret. Ha a kasza nem fog rendesen, ez a balástyai mondás járja: *vagy a kasza, vagy a kű, vagy az embör, vagy a fű az oka.*

Külön tudomány a kasza vásárlása, kalapálása, beállítása, hogy minél könnyebben menjen vele a munka. Fiatalabb gazdák idősebb, tapasztaltabb ember, kaszaválasztó kíséretében szoktak vásárolni.

Az arató használat előtt a kaszáját *beállít*: a maga testalkatához igazítja.

A kaszkalapálás nagy tudomány, nem is ért mindenki hozzá. Nem szabad elkapkodni.

(folytatás a 7. oldalon)

(folytatás a 6. oldalról)

Aki egyenetlenül végzi, az *habosra* veri, azaz hullámosra hagyja a kasza élet. Van olyan ember, aki hiába iparkodik, nem tudja etlalálni, nem tud igazában beletanulni. A legényt igazában a kaszálás és kalapálás elsajátítása, megfelelő elvégzése után fogadták be idősebb társai maguk közé.

A kasza olykor magát a kaszáló embert is jelentette: "*három kasza dogozik, hónap három kasza áll a búzába*". Ez a kifejezés: *másfél kasza* három olyan személy együttesét jelöli meg, akik közül egy a gabonát vágja, a másik szedi, a harmadik pedig köti, keresztelzi a gabonát. A hajnalban kezdődő munka

első mozzanata a *kötélbányás*. Egész napra valót készítettek, hogy később ne legyen vele gond. A jó félmarokra való búzát kétfelé választották, lábuk közé csapták, megszorították, majd a kalászok alatt három csavarintással összetekerték. Csak a szívós, azaz nedves szárból készült jó kötél, azért kellett a csavarást hajnalban végezni, harmat száradtjára befejezni.

A kaszálás módja is szigorúan szabályozott. Általános a *rávágás*: az arató a kaszájával nem a tarló, hanem a még lábon álló gabona felé suhintott. A lekaszált *röndláb* nem hullott szét, mert nekitámaszkodott a még vágatlan résznek. Ez megkönnyítette a marokverő munkáját. A marokverő nők fehér kötőt kötöttek maguk elé, ezzel is megtisztelve a leendő kenyeret. (Dóczy Istváné) A kasza nyomában a marokverő a learatott gabonát marokba gyűjtötte. Aki csak segítségből, szükségből, például készülő vihar idején csinálta, arra mondták *szódi* a markot.

A *marok* egy-egy fogás, sarló segítségével elrendezett, hónalj alá csapott búzaszár. Ilyenkor úgy is mondták, hogy *hónaljznak*. Van *egyhónaljas kéve*, *egymarkos kéve*, amelybe csak egy hónaljra való gabonát, markot kötnek. Legáltalánosabb a *kétmarkos*, *kéthónaljas* kéve, már ritkább a *hárommarkos*, *báromhónaljas* kéve. Általában nagyobb kévéket szerettek kötni, mert úgy vélték, hogy így gazdaságosabb.

A *körösstrakás* úgy kezdődött, hogy legalul

középen és a föld hosszának irányában egy kévét fektettek. Ez az *alsópap*, vagy *vánkuskéve*. Ennek a kalaszát felhajtották, szárát arasznyira megtörték, hogy ne érjen a földre. Így azután esőzéskor nehezebben dohosodik, meg az *egérkár* is kisebb. Utána kétoldalt két kévét rá, kettőt pedig keresztbe fektettek, mindig a kalászos részekkel befelé. A kereszt tetejében a végkévékkel egyező irányban foglalt helyet a *papkéve*, másképpen *pap*, *fölsópap*.

A *tallót*, azaz a tarlót sűrűfogú *kalászbúzógereblye*, *kaparógereblye* segítségével összekaparták, tréfás alsótanyai szóval *tamburáltak*, - ami rendszeren már az éjszaká-

ba nyúlt -, így gyűjtötték össze az elmaradt, kévéből kihullott kalászokat, a *kaparékot*. A gereblyének más tréfás neve is ismert: *felém rángató*.

Akár a családjával maga dolgozott a gazda, akár részesek arattak, *végzés* után ősi hagyomány szerint vendégség szokott

következni. Ez a *végzőebéd*, *végzési ebéd*, amelyet a gazdasszony készít, és amely leginkább jó levesből, kalácsból, túróslépenyből, borból állt. Olykor - főleg tanyán - füstölt hús is került az asztalra. Mindenkit megvendégeltek ilyenkor, aki a munkában bármiképpen is részt vett. Azok is részesültek belőle, akik a maguk kenyereén végezték az aratást.

A két világháború között Alsóvároson, Mórahalmon, Balástyán, Kisteleken, és bizonyára még más helyeken is, alakult ki

hivatalos hatósági, illetőleg egyházi ösztönzésre az *aratóünnep* tartása. Péter-Pál napján, olykor azonban valamelyik későbbi vasárnap ülték meg. Délelőtt tábort misére felvonult egy búzakeresztekkel megrakott, földszített, fölsallangozott kocsi, amelyet népszínműszerű öltözékben kaszáló legények, sarlós marokverő lányok kísérték. Mise közben a pap megszentelte a kévéket, a búzavirágból font koszorút, esetleg a hamarjában sültött újkenyeret. A szertartást a gazdakörben ebéd követte, amelyen olykor kormánykittüntetés, pénzzutalmat, új kaszát adtak át az arra érdemesített munkásoknak. Ezután szintén az akkor már csak kosztümnek minősíthető viseletben *aratóbál* következett.

A munka végét az aratókoszorú elkészítése és felajánlása jelentette még a 20. század elején is. Az ünnep után sokhelyütt a templomban őrizték, mivel emlékeztet Isten gondoskodó szeretetére, a gabonaszálak átkötései jelképezték Jézus szenvedésekben és kereszten megtört testét.

Valamikor több formát, illetőleg változatot ismertek, s a 21. század népies divathullámai közepette megújulóban van, de eredeti tartalma, vallási vonatkozásai alig ismertek, ma csupán a népies dísztermények egyike. Zákányszéken özv. Szabó Antalné Dicső Etelka néni aratókoszorúit még máig megtalálhatóak az emlékére berendezett Házi Múzeumban, de a Móra Ferenc Múzeumban is.

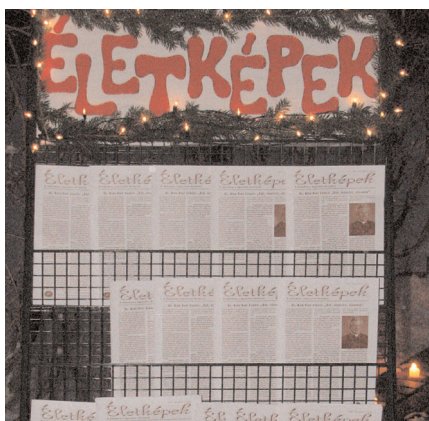
Forrás: *Bálint Sándor nyomán, Magyar Néprajzi Lexikon, Sulinet, Czifray István Szakácskönyve 1816.*

(Folytatás az *Életképek 2013. évi 2. számában!*)

Petákné Fazekas Aranka

MINDÖRÖKKÉ ZAKAHOM-E

Tulajdonképpen lehetett volna a cím az is, hogy "Boldog születésnapot ZakaHom-e", ugyanis idén ünnepli egyesületünk az 5. születésnapját. Mégis azt hiszem, a fenti cím sokkal találóbb. Nem sokan gondoltuk volna, amikor 2007 decemberében Paraginé Tóth Edinával megálmodtuk a település 13. civil szervezetét, hogy pár év elteltével a jól végzett munka nyugalmaival anekdotázhatunk az elmúlt időszakról...

Mondhatnánk azt is, hogy ez öndicséret, de mégis engedjék meg ez a pár sor...

2007 nyarán kezdődik a történet... Ekkor kezdnek körvonalazódni gondolatban az egyesület megalakításának tervei. A tagok toborzása, névválasztás, közeli és távoli célok... No itt egy kis probléma adódik mindjárt az elején... Névválasztás... Az egyesület névadója Paraginé Tóth Edina... lenne, ha a Városi Bíróság a "ZakaHom-e Egyesület" névre nem azt a választ küldi, hogy a név nem elfogadható, mert "értelmetlen karaktereket" tartalmaz. Megjegyzném, hogy a név mellett egy hosszabb magyarító szöveg próbálta segíteni a bírónőt, hogy a ZakaHom-e név utal a településre, az itteni homokos vidékre, az otthonunkra, az informatika világára... de nem sok sikerrel. Nem volt mit tenni, változtatni kellett... Ezek után választottuk a konzervatívabb hangzású Zákányszéki Otthonokért Egyesület nevet, de jogilag van lehetőség fantáziánév használatára, így mi természetesen a hivatalos okiratokat kivéve az Edina által megálmodott ZakaHom-e nevet részesítjük előnyben. A jogi procedúrák közben mindentől függetlenül mi már 2007 decemberében a harmadik Adventi gyertyagyújtáson jelentkeztünk egyesületünk hírlevelével, a Zákányszéki Életképekkel. Akkor még nem gondoltam, hogy első számunk címlapjának szereplője, Dr. Kiss-Rigó László nem csupán megyés püspökként fogja beírni nevét egyesületünk történetébe, hanem az általunk rendszeresen szervezett focitornák

egyik résztvevő csapatának kapitányaként is rendszeresen megjelenik majd a településen. (Itt jegyezném meg amivel tudom, hogy nem mindenki ért egyet, de nagyon pozitívnak tartom, hogy az egyházmegyét egy ennyire közvetlen ember vezeti. Ennek köszönhetően egyre több család kerül közelebb az egyházhoz, és talán ennek köszönhetően másképp ítélnék meg az életben sok más dolgot is. Nem szeretném személyes élménnyel untatni az olvasót, de a Dómban szentesetén a püspök úr által tartott misék nagy élményt jelentenek számomra. A hely maga, és a szertartás hangulata olyan nyugtató, illetve megnyugvást keltő. Tavaly karácsonykor úgy alakult, hogy nem leszek ott a Dóm éjféle miséjén Ahogy közeledett az este, egyre erősödött bennem az érzés, hogy hiányozni fog, és 11 órakor beültem a kocsiba... Biztos, hogy ezt a hiányérzetet növelte, hogy tudtam, pár nap múlva Zákányszéken a szilveszteri foci-kupán már a pályán találkozunk püspök úrral. Remélem, hogy ezek az év végi találkozások a Dómban és a Zákányszéki Sportsarnokban sokáig lesznek még az év vége állandó programjai.)

Kérdezhetik, miért is tértem ki erre, hisz aki ismer, az tudja, hogy nem a személyes vallomások híve vagyok, de pár éve egy mondat megütötte a fülemet, ami így szólt: "Sose válj el haraggal, hisz nem tudod, mit hoz a holnap". Ez a pár szó elgondolkodtatott, és nyugalomra intett. Azóta egyre többször hangzik el közöttünk is, mondhatni szállóigévé vált. Azt hiszem, egyre jobban kifejezi a ZakaHom-e, és a személyes hitvallásomat is. Nem gondoltam volna, hogy az Életképek első számának a címlapja ilyen hatással lesz az elkövetkező pár év történéseire.

Visszatérve és végiglapozva folyóiratunk eddig megjelent 16 számát, több olyan személlyel készítettünk riportot, akiről elmondható, országosan is ismertek, és van köztőlünk Zákányszékhez, illetve voltak, akik példaértékű életútjuknak, munkájuknak köszönhetően kerültek a címlapra. A teljesség igénye nélkül néhány név: Ördög Nóri, Nagy Bandó András, Bálint György, Endrei Judit, Schaffer Erzsébet, Vajek Judit, Tábori Nóra, Szekeres Adrienn, Marék Veronika, valamint Farkas Aladár, Bozsó Julianna, ifj. Lele József, Papp Endre.

Természetesen mindezek mellett bemutattuk díszpolgárainkat, a helyi intézmények történetét, az amatőr színjátszást, elfeledett mesterségeket, és megismerhettük "Rikimit", aki minden számban a fenti gondolataimat megerősítve mesélte el történeteit, osztotta meg örömeit az olvasóval.

Az Életképek mellett a helyi írott médiában is szerepet vállaltunk, egyesületünk kiadásában jelenik meg 5 éve a Zákányszéki Kis Újság, illetve a www.zakanyszek.hu oldal is. Szép lassan összesen ötök a falu rendezvényei az egyesülettel. Szemünk előtt peregnek az első múltidéző vetítés könnyei, visszaemlékezései, vagy ide sorolhatnám a bordányi Myriam nővér családjának megsegítésére szervezett szentmisét, vagy a közelmúlt emlékeiből Hegedűs Bettina zongoraestjét. A múltidéző vetítéseken együtt idéztük fel a múltat, ismerős arcokat keresve a vásznon. Megható pillanat volt, amikor 50 év után Papp Imréné (Maca néni) és Szabó István a Mézeskalács c. színdarab szereplői ismét dalra fakadtak. Ide sorolhatnám még a sok-sok levélváltást a Magyar Televízió Archivumával, hogy hozzánk kerüljenek az országos tévécsatorna Zákányszékről készült anyagai az elmúlt 40 évből. Talán éppen ezektől a dokumentumfilmekről és riportoktól, valamint a helyi archívumban található régi filmekről kaptunk kedvet mi is filmek, riportok készítéséhez. A filmek nézettségét ugyan már pontosan meg lehet határozni a mai technika segítségével, de ezek a filmek igazán 30-40, vagy talán 100 év múlva lesznek igazán értékesek. Remélhetőleg akkor is lesznek olyanok, akiket érdekel a múltjuk, hogy honnan származnak, és az, hogyan éltünk mi a jelenben... Talán majd akkor is lesznek könnyek, emlékezősek. A leírta után mégis felmerülhet a kérdés, miért is éri meg nekünk ennyi szabadidőt, pénzt, energiát ráfordítani mindezekre?

A válasz tényleg nem egyszerű a kívülállóknak, de mi négyen-öten, akik szinte napi kapcsolatban vagyunk egymással, bennünk fel sem merül a kérdés, hiszen ezt már nem munkának fogjuk fel, hanem a mindennapi életünk részének.

Én kívánom az egyesületnek és Önöknek olvasóknak, hogy legyen még sok-sok közös élményünk így együtt a hétköznapokban és az ünnepekben, valamint a történetek, újságok, filmek világában. Ehhez kívánunk sok-sok erőt és egészséget olvasóinknak, és magunknak is...

Börcsök Zoltán - egyesületi elnök

A ZAKAHOM-E EGYESÜLET FOLYÓIRATA

Kiadja: ZakaHom-e Egyesület Zákányszék; Felelős szerkesztő: Paraginé Tóth Edina; Szerkesztők: Petákné Fazekas Aranka, Tanács Klára, Börcsök Zoltán; Nyomdai munkák: Typo-Alfa Nyomda Kft.; Szerkesztőség címe: Községi Könyvtár, Zákányszék, Dózsa Gy. u. 45. Telefon.: 62/290-403, e-mail: zakahome@zakanyszek.hu